

Grażyna Fijałkowska
Radna Miasta Krakowa
Radna Dzielnicy XII Bieżanów – Prokocim

Kraków 5. XI. 2008

8103

05. 11. 2008

Interpelacja

W związku z planowanymi na 2009 r. obchodami 100 rocznicy śmierci Erazma Jerzmanowskiego, których momentem kulminacyjnym będzie odsłonięcie pomnika, na którego wzniesienie wyraziła zgodę Rada Miasta Krakowa, zwracam się z prośbą o zabezpieczenie środków finansowych w wysokości 200 tys. zł na wykonanie pomnika, oraz 100 tys. zł na zagospodarowanie terenu wokół pomnika.

Honorowy patronat nad uroczystościami objął Jego Eminencja Metropolita Krakowski Kardynał Stanisław Dziwisz, Prezydent Miasta Krakowa prof. Jacek Majchrowski, Pani Przewodnicząca Rady Miasta Krakowa Małgorzata Radwan-Ballada, Rada Miasta Krakowa, oraz Konsulat Stanów Zjednoczonych.

Organizatorami uroczystości są: Towarzystwo Przyjaciół Prokocimia im. Erazma i Anny Jerzmanowskich, Polska Akademia Umiejętności w Krakowie, Zakon Augustianów, oraz Rada Dzielnicy XII Bieżanów-Prokocim. Odsłonięcie pomnika, który stanie na terenie zabytkowego zespołu pałacowo – parkowego w Prokocimiu planowane jest 6 czerwca 2009 r.

Erazm Jerzmanowski (1844- 1909) powstaniec styczniowy, emigrant polityczny, przemysłowiec, działacz społeczny, filantrop, wielki polski patriota, to obok Kościuszki, Puławskiego i Paderewskiego najbardziej znany przedstawiciel polonii amerykańskiej.

Był pionierem amerykańskiego gazownictwa, autorem nowej metody oświetlenia gazem, właścicielem największych wytwórni gazu, twórcą miejskiego oświetlenia dla największych amerykańskich miast: „Człowiekiem, który oświecił Amerykę”.

Zdobywszy milionowy majątek hojnie wspomagał i jednoczył polonię amerykańską, oraz wspierał niepodległościowe dążenia Polaków w zniewolonej Ojczyźnie. Jak twierdzi historyk Związku Narodowego Polskiego, D. E. Pienkos, na cele polonijne wydał Jerzmanowski w Stanach Zjednoczonych około 75 tys. dolarów, co na owe czasy było wielką fortuna. Równie wielką sumą wspomógł instytucje oświatowe, kulturalne i społeczne w ojczystym kraju.

W uznaniu za zasługi poczynione na rzecz kościoła katolickiego, Erazm Jerzmanowski został oznaczony przez papieża Leona XIII orderem komandorskim św. Sylwestra. Nasz Rodak był pierwszym człowiekiem na kontynencie amerykańskim, który otrzymał tak wielkie wyróżnienie stolicy apostolskiej.

Był nazywany „Polskim Noblem”, gdyż po powrocie do kraju i osiedleniu się w Prokocimiu ufundował w zapisie testamentowym nagrodę wypłacaną przez Polską Akademię Umiejętności w Krakowie w dziedzinie nauki, kultury i działalności społecznej. Kwota funduszu wynosiła 1 200 000 koron, co stanowiło równowartość 365 kg. złota.

W latach komunizmu postać tego wybitnego Polaka została całkowicie wykreślona z kart naszej historii. Był bowiem Jerzmanowski zagorzałym przeciwnikiem doktryny socjalistycznej, czemu wielokrotnie dawał wyraz w swoich wystąpieniach publicznych.

Jego dzieło nie uległo jednak zapomnieniu, gdyż niektóre wsparte przezeń u progu ich powstania instytucje kulturalne i społeczne funkcjonują do dziś.

Grażyna Fijałkowska